

УДК 793.3

Максим КОЩАВЕЦЬ,
Харківський державний будинок
художньої та технічної творчості,
керівник ансамблю танцю,
студент магістратури
Національної Академії керівних кадрів
культури і мистецтв

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ СЛОБОЖАНЩИНИ

Стаття присвячена розгляду хореографії Слобожанського краю, зокрема становленню сучасного мистецтва танцю Слобожанщини.

Ключові слова: танець, сучасна хореографія, національна культура.

Статья посвящена рассмотрению хореографии Слободского края, в частности становлению современного искусства танца Слобожанщины.

Ключевые слова: танец, современная хореография, национальная культура.

The article is devoted to consideration of the choreography Sloboda region. The formation of the modern choreography of Slobozhanshchina.

Keywords: dance, modern dance, national culture.

Постановка проблеми. Радикальні зміни в незалежній Україні суттєво вплинули на стан культури. В останні роки питання про необхідність збереження, відродження й розвитку національної культури увійшли в розряд пріоритетних завдань української держави в напрямку формування духовності суспільства. Однією із можливих форм популяризації народної культури є мистецтво хореографії.

Аналіз досліджень і публікацій. Наукові дослідження цієї проблематики здійснювались у руслі мистецтвознавства. У працях більшості авторів (Пастух В.В., Кохан Т.Г., Васильєва Л.Л., Романко В.І., Білаш П.М., Бернадська Д.П., Шкарабан М.М.) розглядались окремі танцювальні форми модерністського, імпресіоністичного танцю, музичні форми джазу, року, а також балетмейстерське мистецтво в Україні початку ХХ ст. Теоретичні дослідження з хореографії здійснювались ще у 20 – 50-ті рр. (М. Фокін, Ф. Лопухов, К. Голейзовський), в яких автори порушували питання

про необхідність оновлення балетної лексики шляхом впровадження нових на той час модерністських виражальних засобів (експресіонізму, абстракціонізму, кубізму тощо).

Мета публікації полягає у виявленні особливостей сучасної хореографії Слобожанщини.

Цілісність сучасної хореографії Слобожанщини породжується співіснуванням багатьох національних танцювальних культур у просторі й часі. Саме буття України на стику територіального розміщення зумовило її зв'язок із загальносвітовим історико-культурним простором. Таким чином, і у сучасній хореографічній культурі домінуючими стають процеси загальної інтеграції. Діалог між різними світоглядами уможливується тим, що всі вони мають спільну основу для свого розвитку – універсальні людські цінності. Хореографічне мистецтво виступає як механізм вироблення, закріплення і трансляції цих цінностей, як баланс

поєднання постійної модернізації з високим ступенем наслідування. Розуміння закономірностей функціонування та розвитку творчих процесів у царині хореографії різних культур, поглиблює наші знання в області побудови загальної теорії мистецтва танцю, виявлення принципів, його організуючих, проникнення в його природу. Сучасні хореографи різних країн наголошують, що форма сама по собі мало їх цікавить, головне – висловити нові ідеї та почуття, наочно представити те, що ще тільки ледь майорить в їх уяві на обрії самовідчуття. І тому сучасне хореографічне мистецтво легко грає з будь-якими формами, ситуаціями, ідеями.

Сучасна хореографія Слобожанщини є живою та постійно змінною формою мистецтва, в якому важливу роль відіграє особисте відношення хореографа до руху. Змістоутворюючим стрижнем сьогоденної сучасної хореографії є не хореографічні твори в їх часовій послідовності, а людина – творець в її суперечливій цілісності з різними принципами осмислення основ власного буття. Вічні проблеми народження, життя, смерті, кохання, ненависті, свободи, вибору, зради, вірності та інше – наскрізні для кожної з культур, але кожна розв'язує їх по-своєму. Таке бачення стає поліфонічним, а картина світу набуває культурологічної стереоскопічності.

І тому на сьогодні ми, українські митці танцю, вже не можемо обмежитись тільки тими знаннями, яких було достатньо для роботи у хореографічному просторі ще декілька років тому.

Особистості артистичного світу різних країн (скульптори, художники, письменники, композитори) показують у своїх творах власне бачення сучасної хореографії, розширюючи його далеко за межі існуючих понять. Сьогодні мистецтво танцю з легкістю вбирає в себе локальні елементи рухів з різних напрямів світових шкіл руху, а також з багатой культурної спадщини танців народів світу та намагається все це поєднати з відображенням відтінків людської індивідуальності. Найчастіше цінність таких хореографічних робіт повстає із особистого ставлення хореографа до своїх творінь, змістовна основа яких, зазвичай,

бере свій початок із «істинно» виплеканих традицій «глибин душі народної», від «прабатька» та «праматері». Хореографічна лексика та техніка виконання у їх понятті це не тільки удосконалення фізичної роботи тіла, а й психологічного стану виконавців, бо символом українського танцю завжди була душа, точніше – серце. Тіло ж, на відміну від культур деяких інших народів, ніколи не було ідолом обожнювання [2, 79].

Особливо хотілося б зосередити свою увагу, після ознайомлення з різними світовими школами танцю, на поєднанні сучасної лексики з елементами традиційного українського танцю. Тому і метод роботи, за яким прагну працювати, – це не зліпок запозичених по різних країнах прийомів та знань, незважаючи на те, що користуюсь інформацією та використовую елементи рухів інших танцювальних систем у створенні хореографічних композицій, трансформуючи та адаптуючи їх.

Сутність методу в тому, що намагаюсь не тільки навчити танцівника виконувати показані рухи, але й забезпечити вміння побудови так званого «арсеналу виразних засобів», тобто, гармонійність рухів та положення тіла, пластичну виразність й міміку обличчя, динаміку, ритм та темп виконання руху, поняття роботи у просторовому малюнку, розуміння драматургії композиції танцю. Це не дедуктивний метод, що синтезує вміння, увага тут концентрується скоріше на духовному процесі виконання руху, в якому присутні і крайності, і повне саморозкриття, але не з погляду егоцентризму на принципах самозакоханості власними переживаннями (надмірна емоційність), а навпаки, ніби процесу добровільної самопожертви. Це техніка інтеграції усіх духовних та фізичних сил, які проходять еволюцію від первісних інтимно-містичних сфер до сучасних духовно-релігійних. І тому робота над вихованням танцівника спрямована не тільки на те, щоб його навчити виконувати якісь технічні рухи та запам'ятовувати послідовність їх виконання, а на переборювання тих перешкод у процесі духовного зростання, які йому може ставити його організм (тобто вдосконалення загального фізичного розвитку). Організм танцівника у цьому внутрішньому процесі повинен по-

збутися будь-якого опору та напруги настільки, щоб, власне кажучи, не було жодної часової різниці між внутрішнім імпульсом і зовнішнім показом, щоб імпульс сам у собі був одночасною реакцією, одне слово, щоб тіло неначе переставало існувати, відчувалась відсутність сили тяжіння, щоб воно жило у русі, і щоб глядач мав справу лише з видимим перебігом інформаційно-внутрішніх процесів хореографічного твору, а не займався аналізом лексики та фізично-технічної вправності виконавців під час сценічного відтворення. Звичайно, можна вважати, що духовний процес фізичного розвитку танцівників за цим методом є непоганим вишколом, але це все таки не так – результату неможливо досягнути лише процесом навчання. Роки праці над спеціально розробленими заняттями, які тільки частково пов'язані з фізичним тренінгом, а насправді ведуть до певного стану концентрації, інколи дають змогу відкрити у собі початок процесу розвитку руху та завдяки особливій зовнішній підтримці, це можна культивувати як пробудження до дії, до творчого натхнення, до створення робіт хореографічного мистецтва. Процес, про який йде мова, хоч і пов'язаний з концентрацією, довірою, відвертістю і захопленням фахом до самозабуття, не є волюнтаристським. Він пов'язаний із станом пасивності (постійна пасивна готовність до реалізації активної дії) з певною психічною формою, перебуваючи в якій людина не те, що не хоче цього не зробити, а немовби зрікається невиконання певних дій [4, 134].

Таким чином, танець у сучасній хореографії не самоціль, а є засобом вираження внутрішніх емоційних станів, переданих рухом [2, 203]. Мова руху є універсальною формою осмислення буття, яка дає змогу людям вступати в комунікативні зв'язки одне з одним, орієнтуватись у просторі світової хореографічної культури. Тому проблема сучасної української мови руху, це проблема зрозуміння, проблема ефективності діалогу між культурними епохами, між різними танцювальними стилями та напрямками, що співіснують в одному часовому вимірі. Нова

інформація асимілюється шляхом співвіднесення з тим, що вже відоме, новий досвід поєднуються з уже набутих. Чим більшим стає діапазон знань людини про мистецтво руху, тим більше розширюється її світогляд. Через поліфонізм руху нам відкривається поліфонізм буття, оскільки рухи різних шкіл хореографічного мистецтва багатьох країн, рухи танцювальних культур народів світу являють різні світогляди, способи мислення та сприйняття світобудови. Але, як сказав наш український «кобзар» Т.Г.Шевченко: «...чужого научайтесь та свого не цурайтесь...».

Висновок. Завдяки єдності змісту і форми хореографічна культура здійснює функції соціалізації, інформативно-пізнавальну, естетичну, комунікативну та культурно-творчу, впливаючи та творчий розвиток особистості.

Перспективи подальшого дослідження полягають в тому, що українська хореографічна культура, що утвердилася як танцювально-образна модель входження особистості у світ художньої культури, і сьогодні потребує удосконалення технологій, професійної майстерності, спрямованих на розвиток духовно-творчого потенціалу як особистості, так і загалом культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко О. С. Хореографічний образ як втілення національно-художнього мислення / О. С. Бойко // Наука і освіта: матеріали Міжнар. : наук.-практ. конф. – Д. : [б. в.]. 2005. – с. 19-20.
2. Василенко К. Український танець / К. Василенко. – К. : Мистецтво, 1997. – 282 с.
3. Київський національний університет культури і мистецтв. [Електронний ресурс]. URL: <http://knukim.edu.ua/institut-mistetstv/fakultet-rezhisuri-i-horeografiyi/>
4. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г. М. Падалка. – К.: Освіта України, 2008. – 274 с.
5. Шариков Д. І. Теорія, історія та практика сучасної хореографії: Монографія / Шариков Д. І. – К.: КиМУ, 2010.